

MAX DAUTHENDEY

Biwa järve kaheksa nägu

Jaapani armastuslood

Saksa keelest tõlkinud

Katrin Kaugver

„Loomingu Raamatukogu kuldsari“
SA Kultuurileht

Tõlgitud väljaandest:

Die acht Gesichter am Biwasee
Japanische Liebesgeschichten
von Max Dauthendey
Rowohlt Hamburg

Redigeeritud trükk väljaandest:

Max Dauthendey
„Biwa järve kaheksa nägu. Jaapani armastuslood“
Saksa keelest tõlkinud Katrin Kaugver
Toimetanud Terje Kuusik
Loomingu Raamatukogu, 2005, nr 5–7
Tallinn, SA Kultuurileht

Uustrüki korrektuuri lugenud Katrin Kern ja Triinu Tamm
Kujundanud Maris Kaskmann

© Tõlge eesti keelde ja saatesõna. Katrin Kaugver ja Loomingu Raamatukogu, 2024
© Kaanefoto. Nicola Perscheid, 1910. Vikipeedia.

Trükkinud Tallinna Raamatutrükikoda

ISSN 2674-4678 (trükis)
ISSN 2674-4686 (epub)
ISBN 978-9916-713-90-7 (trükis)
ISBN 978-9916-713-73-0 (epub)

BIWA JÄRVE KAHEKSA NÄGU

„Meile on ilmunud uued vennad,“ hüüdsid jaapanlased juba sada aastat tagasi, „puudel, mis siiani olid olemas üksnes selleks, et kasvatada vilja ja küttepuid, jõgedel ja järvedel, mis pakkusid üksnes kala ja meriheina, mägedel ja nõlvakutel, mis ulatasid inimestele kive ja metalle, on nüüd nägu ja hing.

Looduse hingedest on saanud meie armsad vennad. Need, kes siiani olid nähtamatud, näitavad meile täna oma kirglikku palet.“

Jaapanlased avastasid, et teispool mägesid, igivana keisrilinna Kyōto lähistel asuva Biwa järve ääres on loodusel kaheksa erinevat nägu, mis kõik väljendavad surematut kirge.

Biwa-äärse looduse kaheksa näo nimed on:

Esiteks: näha purjekaid õhtul Yabasest koju tulemas.

Luuletajad võrdlevad seda looduse nägu armuõnne töötava saatusepöörde lähenemisega.

Teiseks: kuulda öist vihmasadu Karasakis.

See nägu räägib armuõndsust tulvil mineviku ja armuõndsust tulvil tuleviku keelt.

Kolmandaks: kuulda Miidera templi õhtukella.

See nägu laulab armastava naise naerust, milles on rohkem tarkust kui kogu maailma tarkuses kokku.

Neljandaks: päikesesära ja tuuleiil Amatsust.

See nägu kõneleb võrgutamisest ja petmisest.

Viiendaks: vaadata metshanede äralendu Katatast.

See nägu räägib armuavalduse salakirjast.

Kuuendaks: näha sügiskuud tõusmas Ishiyama kohale.

Vestab armastuse imedest ja puudutab neid.

Seitsmendaks: voogav ehapuna Setas.

See nägu jutustab tulise armukire õndsast pimestusest.

Kaheksandaks: näha õhtust lund Hirayamal.

Selle looduse näo hing räägib õnnetu armastuse õilsast meelte-segadusest.

NÄHA PURJEKAID ÕHTUL YABASEST KOJU TULEMAS

Hanake kehal olid olemas kõik need kaunidused, mis peavad ühel jaapani tütarlapsel olema ette näidata nii istudes, astudes kui ka lebedes, et ta keha oleks kaduviku jumalikku ilu. Hanake kael oli paindunud kui haigrusulg, käed lühikesed nagu lennuvõimetu värvukese tiivad. Kui ta matil istus ja teed valmistas, tegi ta oma toimetusi ettevaatlikult nagu klaaskupli all. Läks ta õhtul oma teenijannaga kõrgetel puukingadel teatrisse, siis oli ta nii silmatorkamatu, nagu oleks tema keha koos päikesega magama heitnud ja nüüd astuks üksnes tema vari teenijanna saatel paberlaternaga mööda varjude teed. Kui ta öösel soengusse sätitud juustega oma maja suletud paberseinte taga lebas ja sõrmeotstega siidist magamiskotti lõua alla sikutas, oli tema õrn nägu kuuvalguses suursugune, nagu oleks see tahatud jadeiidist, purunenematu ja hävinematu.

Hanake oli kõige rikkam tüdruk Biwa järve ääres, rikas mitte ainult välise ilu poolest, mis viib naised rahulikku ja soovideta olekusse, vaid rikas ka vara poolest. Kaduviku jumalad olid teda hellitanud oma säravaimate andidega: ilu ja rahaga. Kuid ka lõpmatuse jumalanna oli tema silmadesse hinge pannud, nii et Hanake silmad oskasid nutta; on ju nauding pisaratest selle jumalanna hinnalisim kingitus.

Hulk aega tagasi, veel enne, kui algas Jaapani sõda Venemaaga, kuulis Hanake kodus oma sõpradelt ja sõbrataridelt, kes talle suvel Kyōtost üle mägede Biwa järve äärde külla olid tulnud, et Läänest on Jaapanisse oodata võõraid nagu kurje tirtsuparvi, kes tulevad, et tappa mehi, röövida naisi ja maa omavahel ära jagada. Biwa järvel saab peagi näha laevu, mis ajavad välja tossu ja keeravad järvepõhja oma kruvidega segi. Varsti kihutavad raudteevagunid iga päev läbi Jaapani, mürinal nagu äikesepilved. Need vagunid toovad võõraste hulga Kyōtosse ja Biwa järve kaldale. Siis kaovad bambusmajakeste kerged linnupuurid ja taevasse kerkivad kivimajad, niisugused, nagu neid ehitatakse maakera läänepoolle, ning kõik kohad on täis lärmi ja suitsu. Sest võõrastele meeldib rauakolin ja nad ei saa ilma joovastava rauahelita elada: neile meeldib käsitada elu kui igavest sõda. Nad on kannatamatud ja trambivad jalgu nagu äikesejumalad ning laastavad Jaapanit hullemini kui vihmavalingud ja hullemini kui taifuunid, nii räägiti.

Hanake, kellel ei olnud enam vanemaid ja kes elas ikka veel oma isamajas, paari teenri ja teenijanna seltsis, kuulas sõprade jutte hirmuvärinaga ja mõtles koos sõbrataridega välja väikesi vemmalvärse, laulukesi, mis pilkasid Lääne deemoneid ja mida tüdrukud laulsid, kui nad õhtuti Biwa järvel lampidega valgustatud paatides sõitsid.

Ühel õhtul – päike oli just loojunud, järv veikles heledalt ja säten- das, nagu oleks ta portselanist, taevast oli kullakarva, otsekui oleks Hanake avanud mõne oma kuldlakiga kaetud ja salalaegastega kirstu- dest – astus Hanake maabumissillale, mis sirutus tema maja eest järve ja mille ümber vasakul ja paremal hällis pilliroog.

Yabase poolt ilmus nähtavale kolm purjepaati. Kolm purje libisesid üle õhtuselt sileda veepinna nagu püstloodis paberseinad. Inimesi ei olnud näha, sest kõik purjed ulatusid nii madalale, et katsid paadi. Paisunud purjed muutusid suuremaks ja tulid lähemale: Hanaket valdas kõhedus, nagu triiviks nende kolme purje kujul tema poole kolm puhast valget paberilehte tema saatuseraamatust, ja äkki, kui purjed tuulevaikuses viivuks lõtvisid, luges Hanake kolme purjeriide voltidest välja juhuslikult moodustunud jaapani kirjamärgid. Esimene purjekas ütles: „Ma tervitan sind.“ Teine purjekas ütles: „Ma armastan sind.“ Kolmas purjekas ütles: „Ma tapan su.“

Lühikese tuulevaikuse järel, mis kestis mõne hetke, muutis järv värvi; üle selle pinna jooksis tume vari nagu valgele paberile voolanud must tušš, ja täiesti ootamatult tõusis järvel ulguv torm, mis vajutas kõik kolm purje lapiti vastu vett, nagu tahaks purjekangas järvepinnalt vahu maha pühkida; Hanake karjatas kohkunult, sest ta arvas, et purjekad upuvad äkilises tuulehoos ja keerlevates lainetes.

Ent kõik kolm purjekat ajasid end taas püsti. Osavad käed ohjel- dasid purjed. Aga seda Hanake enam ei näinud. Kui pilliroog tal ümber kaela kokku löi, hüppas ta karjatades püsti nagu elektrilöögi saanud kass ja kukkus vette; kui ta silmad lahti tegi, nägi ta kalaparve ja teadis, et on vee all, nagu oleks ka tema ise kala. Seepeale kaotas ta teadvuse.

Kui Hanake toibus, lebas ta oma toas. Oli öö, küünal põles ja tema lemmiktoatüdruk, keda hüüti Laulvaks Merikarbiks, põlvitas tema kõrval ja nuttis, käed näo ees. Hanake rõivad olid küll ära vaheta- tud, aga ta lõhnas ikka veel järvevee järele, millest olid märjad tema juuksed, ning otsekohe meenusid Hanakele kolm purjekat ja tema

esimene küsimus oli: „Kas need kolm purjepaati, mis tulid Yabase poolt, läksid põhja?“

Teenijatüdruk ei vastanud, jättis nutu ja paitas oma käskijanna käsi, rõõmus, et näeb teda jälle elavana.

„Kas need kolm purjepaati läksid põhja?“ päris Hanake visalt. Aga Laulev Merikarp polnud näinud mingeid purjepaate. Toatüdruk oli leidnud oma käskijanna roostikust ja oli arvanud, et noor neiu oli maabumissillalt vette kukkunud ja juhuse läbi ise pääsenud.

„Lükka järvepoolsed aknad lahti,“ ütles Hanake teenijannale. Too tegi, mis kästi. Järv ja taevas olid nagu üksainus mustendav auk: ei ühtki tähte, ei kuud, ei ühtki tulukest järvel. Näis, nagu avaneksid Hanake aknad kuristikku, ja neiu tundis, et hakkab teist korda uppuma, nii valus oli pimedus väljas. Ja Hanake rinnus oli tühjus, lõputu nagu öö Biwa järve kohal, justkui oleks tütarlaps üle elanud suure kaotuse, justkui oleks kolme purjekaga minema sõitnud tema süda; ning väikeses bambusmajas valitses surmavaikus.

„Pane aknad kinni, Laulev Merikarp, ja too mulle hall papagoi, mitte roheline ega kollane – see hall, mille onupoeg mulle paari nädala eest Nagasakist tõi.“

Toatüdruk kuulas sõna ja tõi halli papagoi, seepeale saatis käskijanna ta ära magama. Aga hommiku poole ööd kuulis toatüdruk, kuidas Hanake õpetas oma hallile papagoile kolme lauset: „Ma tervitan sind! Ma armastan sind! Ma tapan su!“ Ja ta nägi valgel paberseinale käskijanna varju sirgelt linnu varju kõrval istumas. Ja iga kord, kui lind pidi ütlema: „Ma armastan sind!“, naeris ta sealjuures nii jubeda kärinaga, et teenijannal jooksid hirmujudinad üle selja. Öö läbi naersid ja rääkisid Hanake ja tema lind omavahel. Varahommikul kutsus Hanake kaks toatüdrukut, kes sättisid ta juuksed soengusse, ja tema lemmik, Laulev Merikarp, kes tundis kõiki maja peidupaiku, pidi kõige vanemast lakk-kastist välja võtma kaks tillukest hinnalist *satsuma*-vaasi¹, mis olid perekonnas sadade aastate jooksul käest kätte pärandatud, ning lõikama järvekaldalt kaks võhumõõka, ühe sinise ja ühe kollase. Hanake asetas ise vaasid, mõlemas üks õis, ühte orva ja riputas seinale valgele siidile kirjutatud luuletuse. Luuletus kõlas nii:

1 *Satsuma* – eriline, XVII sajandist pärit savipõletamise viis; *satsuma*-vaaside ja vaagnate elevandiluuکارva matt glasuur on rikkalikult kaunistatud, eelkõige kuldsete ja siniste toonidega, ja need on kõrgelt hinnas ka tänapäeva kunstikaupmeeste seas. – Siin ja edaspidi tõlkija märkused.